

TAMPEREEN KAUPUNKI

Raholan radanvarsikorttelin asemakaavan 8707 eliöstö- ja biotooppiselvitys

Raportti

ID: 5053557

22.6.2020

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO.....	1
2	SELVITYSALUE.....	1
3	MENETELMÄT JA AINEISTO	2
3.1	Lähtötiedot	2
3.2	Lajiston ja luontokohteiden arvottaminen.....	3
3.3	Maastoinventoinnit	3
3.3.1	Kasvillisuus ja luontotyytit	3
3.3.2	Liito-orava.....	4
3.3.3	Muu eläimistö.....	4
4	TULOKSET	4
4.1	Kasvillisuus ja luontotyytit	4
4.2	Liito-oravat ja ekologiset yhteydet.....	8
4.3	Muut huomionarvoiset eläinlajit.....	9
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET	9
	LÄHTEET.....	10

Paikkatietoaineistot:

Pohjakartat© Maanmittauslaitos 2020, ©Tampereen kaupunki 2020

Elinympäristörajaukset ja havainnot © Tampereen kaupunki 2020

Raportin valokuvat:

© Kari Korte

22.6.2020

Raholan radanvarsikorttelin asemakaavan 8707 eliöstö- ja biotooppiselvitys

1 JOHDANTO

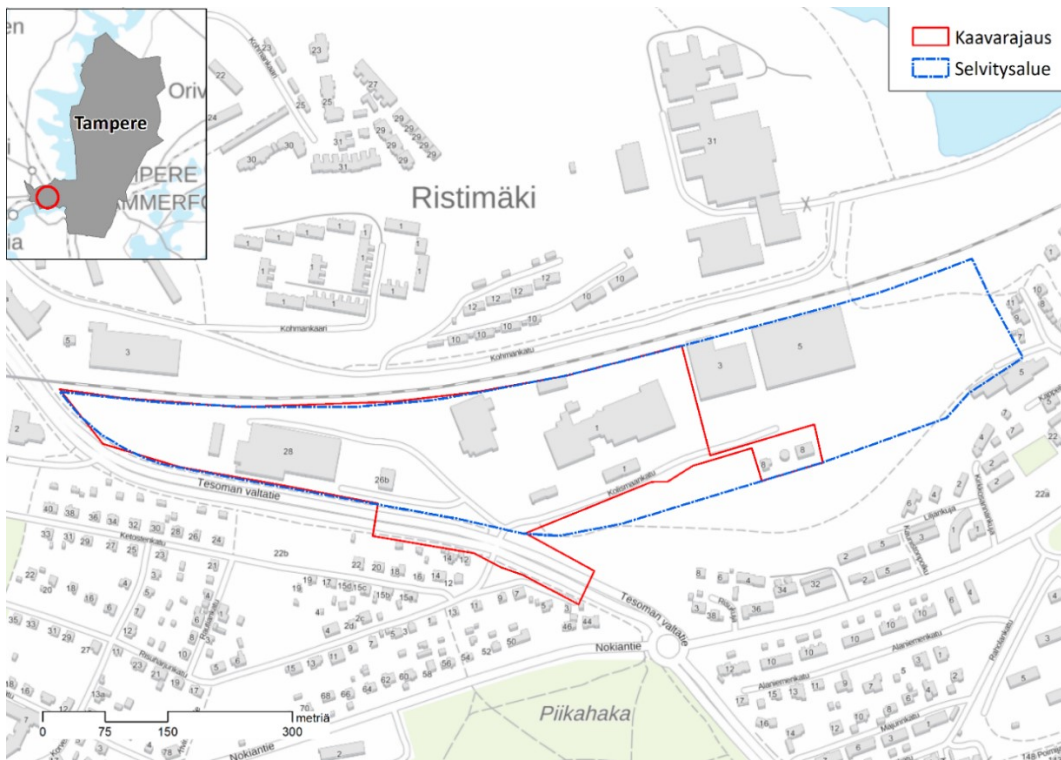
Työssä on laadittu Tampereen Kaupungin Raholan radanvarsikorttelin alueelle eliöstö- ja biotooppiselvitys. Tavoitteena oli selvittää alueen luonnonympäristön yleispiirteet ja löytää suojelua ja säilyttämistä vaativat luonnonmonimuotoisuuden kannalta merkittävät alueet. Tulosten perusteella on esitetty suosituksia maankäyttöön. Lähtökohtana on, että alueen suunnittelussa voidaan huomioida huomionarvoisten eläin- ja kasvilajien, arvokkaiden luontotyyppien ja ekologisten yhteyksien kannalta arvokkaat alueet sekä edistää niiden ominaispiirteiden säilymistä. Nämä tavoitteet on mainittu maankäyttö- ja rakennuslaissa.

Maastonselvitykset on laatinut erikoissuunnittelija, FM Kari Korte (Tampereen kaupunki) sekä LuK Laura Fontell-Seppelin (FCG Suunnittelu ja tekniikka). Raportoinnin ovat laatineet Tampereen kaupungin toimeksiantajasta FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:n FM biologit Marja Nuottajärvi ja Tiina Mäkelä sekä LuK Laura Fontell-Seppelin.

2 SELVITYSALUE

Suunnittelualue sijaitsee n. 6 km länteen Tampereen keskustasta Raholan kaupunginosassa rajoittuen pohjoisessa pääratana, lännessä Tesoman valtatiehen sekä etelässä ja idässä Risuharjun- puistoon. Suunnittelualue käsittää korttelin 3072 (lukuun ottamatta tontteja 6 ja 7, jotka mahdollisesti liitetään kaava-alueeseen kaavaprosessin aikana) sekä katu- ja viheraluetta sekä lämpövoimalan kortteleiden eteläpuolella. Alueen pinta-ala on 11 ha. Alue sijaitsee pohjavesialueella. Teollisuustontit ovat yksityisomistuksessa. Katu- ja yleiset alueet sekä lämpövoimalan tontti ovat kaupungin omistuksessa. Luontoselvitykset on kohdennettu varsinaista suunnittelualuetta hieman laajemmalle selvitysalueelle. Alueet on esitetty kuvassa 1.

22.6.2020

Kuva 1: Asemakaavarajaus ja selvitysalue.

3 MENETELMÄT JA AINEISTO

3.1 Lähtötiedot

Selvityksen työvaiheet olivat lähtöaineiston koonti ja analysointi, maastoinventoinnit sekä raportointi. Selvitystä laadittaessa on otettu huomioon ympäristöviranomaisten antama yleinen ohjeistus:

- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi –kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Suomen ympäristökeskus, Ympäristöopas-sarja 109, Helsinki;
- Huttunen, A. & Pahtamaa, T. 2002: Luontoselvitykset yleis- ja asemakaavoissa. – Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen moniste 24, Oulu
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepäkot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Lähtötietoina on käytetty mm. seuraavia lähteitä:

- Oskari –karttapalvelu (Tampereen kaupunki 2020)
- Hertta –eliölajit tietokannan tiedot (3/2020)(Pirkanmaan ELY-keskus)
- Lajitietokannan havainnot (Laji.fi)
- Avoin tieto –palvelu (Suomen ympäristökeskus 2020)
- Metsään.fi –palvelun avoimet paikkatiedot (Metsäkeskus 2020)

22.6.2020

3.2 Lajiston ja luontokohteiden arvottaminen

Lajien uhanalaisuusluokitus perustuu uusimpaan uhanalaisuusarviointiin, joka on päivitetty vuonna 2019 (Hyvärinen ym. (toim.) 2019). Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) lajit. Silmälläpidettävät (NT) lajit eivät ole uhanalaisia lajeja.

Maastoinventointien yhteydessä havainnoitiin Euroopan Unionin lintudirektiivin (79/409/EEC,) liitteen I sekä luontodirektiivin (92/43/ETY) (erityisesti luontodirektiivin liitteen IV(a)) lajeja. Lintudirektiivin liite I käsittää yhteisön tärkeinä pitämät lajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityissuojelualueita (Natura 2000 -verkosto). Lintudirektiivi edellyttää sekä lintulajien että niiden elinympäristöjen suojelua. Direktiivi kieltää niissä luettelujen lintujen tahallisen tappamisen, pyydystämisen häiritsemisen erityisesti pesinnän aikana ja kaupallisen käytön. Liitteessä IV(a) on puolestaan eläin- ja IV(b) kasvilajeja, jotka ovat tiukasti suojeltuja myös luonnonsuojelualueiden ulkopuolella. Näitä ovat esimerkiksi liito-orava, kaikki lepakot ja jokihelmisimpukka. Liitteen lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty automaattisesti, ilman erillistä suojelupäätöstäkin.

Arvokkaiksi luontotyypeiksi luetaan kohteet, joiden olemassaolo merkittävästi lisää alueen luontoarvoja. Merkittävimmät tällaiset ympäristötyypit on lueltu Suomen luonnonsuojelulaisissa (LSL 29 §) ja niiden olemassaolo on lailla turvattu sen jälkeen, kun alueellinen ELY-keskus on tehnyt niistä rajauspäätöksen ja saattanut sen maanomistajan tiedoksi. Metsälaki (Metsäl 10 §) määrittelee metsätaloustoimissa huomioon otettavia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, jotka ilmentävät luonnon monimuotoisuutta talousmetsäalueilla. Metsälakia ei sovelleta asemakaava-alueilla, mutta metsälain määrittely luontokohteista toimii indikaattorina alueellisista luontoarvoista. Vesilain suojeltavat vesiluontotyyppit on esitetty vesilain (587/2011) 2. luvun 11 §:ssä. Arvokkaalla luontotyyppillä esiintyy usein myös arvokasta eliölajistoa.

Suomen luontotyyppien uhanalaisuusluokitus pohjautuu Suomen luontotyyppien uusimpaan uhanalaisarviointiin (Raunio & Kontula (toim.) 2018). Uhanalaisten luontotyyppien arvioinnissa käytetyt uhanalaisluokat vastaavat pääpiirteissään lajien uhanalaisuustarkastelussa käytettyä luokittelua. Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) luontotyyppit.

3.3 Maastoinventoinnit

3.3.1 Kasvillisuus ja luontotyyppit

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen maastotyöt tehtiin 5.-8.6.2018. Työn tavoitteena oli selvittää alueella esiintyvät rauhoitetut, silmälläpidettävät, uhanalaiset tai alueellisesti uhanalaiset kasvilajit sekä muu huomionarvoinen lajisto. Luontotyypeistä selvitettiin uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyyppit sekä metsälain (10§), vesilain (2. luku 11§) ja luonnonsuojelulain (29§) mukaiset kohteet. Kasvillisuushavaintoja on tehty kuvaan 1. merkittyä selvitysalueelta laajemmalla alueella. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen maastotyöt laati Tampereen kaupungin erikoissuunnittelija FM Kari Korte.

22.6.2020

3.3.2 Liito-orava

Liito-oravaselvitys tehtiin papanakartoitusmenetelmällä ohjeistuksen ”Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt” (Nieminen & Ahola (toim.) 2017 mukaisesti. Liito-oravaselvityksen maastoinventoinnit ja liito-oravien kulkuyhteyksien tarkastelun laati 10.4.2019 Tampereen kaupungin erikoissuunnittelija FM Kari Korte. Lisäksi FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy laati alueella liito-oravainventoinnin keväällä 2020. Maastotyöt teki LuK Laura Fontell-Seppelin 25.5.2020.

3.3.3 Muu eläimistö

Alueella esiintyvää muuta eläimistöä ja eläinten elinympäristöjä havainnoitiin kaikkien maastokäyntien yhteydessä.

4 TULOKSET

4.1 Kasvillisuus ja luontotyypit

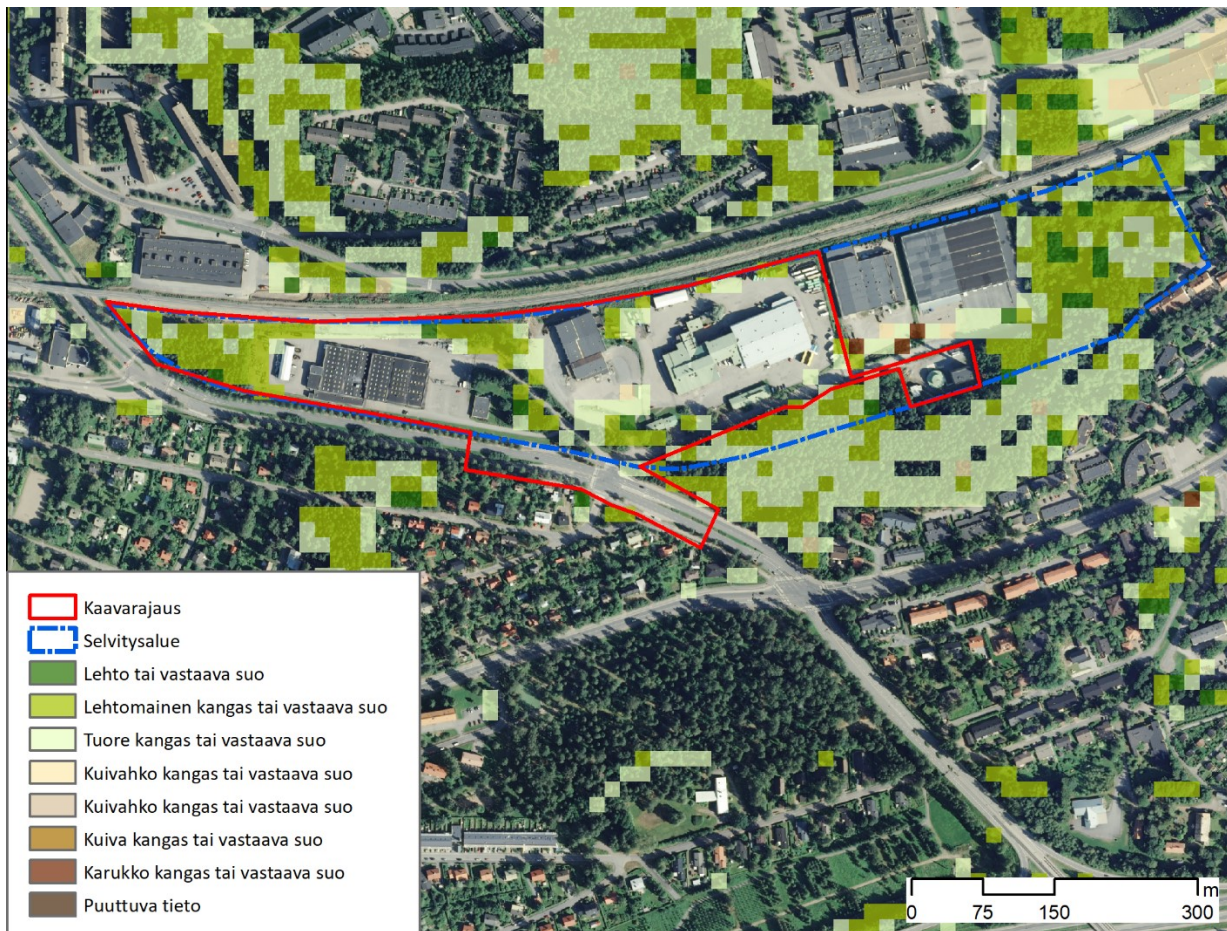
Kaava-alue on pääosin rakennettua aluetta, katualueita ja asvaltতিকেنتää. Rakennettujen alueiden, teiden ja asvaltতিকেنتtien reunoilla esiintyy tyypillisiä kulttuuriympäristöjen, pientareiden ja ruderaattialueiden kasvilajeja kuten voikukkaa, keltamaksaruohoa, pujoa, piharatamoa, siankärsämöä, pelto-ohdaketta sekä monia muita vastaavilla kasvupaikoilla yleisinä esiintyviä heinä- ja ruohokasvilajeja. Tampereen alueella haravalukuisempina esiintyviä kasvilajeja edustavat mm. pölkkyruoho ja ahdevoikeltano. Alueella on myös piha-alueilta ympäristöön levinnyttä puutarhakasvillisuutta, kuten villiviiniä sekä ruotsinpihlajaa.

Rakentamattomilla osilla alueen länsipäässä sijaitsevan metsäkuvion pääkasvupaikkatyypit ovat tuore ja lehtomainen kangas sekä osin tuore lehto. Puusto on iältään nuorta tai keski-ikäistä ja sen muodostavat männyt, kuuset, rauduskoivut sekä haavat. Pensaskerrossessa esiintyy pihlajaa. Huomionarvoisista lajeista alueella esiintyy lehtotaponlehteä (NT), joka on koko maassa rauhoitettu kasvilaji.

Selvitysalueen itäosat varsinaisen kaava-alueen ulkopuolella ovat pääosin lehtomaista kengasmetsää ja osin myös tuoretta ja kuivaa lehtoa. Alueelle sijoittuu myös kostea ja lehtipuuvaltainen suppakuoppa.

Kaava-alueen eteläpuolelle sijoittuu harjurinne, joka on kuivahkoa, pääosin mäntyvaltaista kangasmetsää. Tällä alueella esiintyy myös kuivia ketoalueita ja kohtalaisen runsaana mm. valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi luokiteltua kissankäplälää (NT) sekä mm. mäkikuismaa. Kolismaankadun eteläpuolella kasvaa mm. lehto-orvokkia ja näsiä.

22.6.2020

Kuva 2: Selvitysalueen pääkasvupaikkatyypit (Luke 2017).

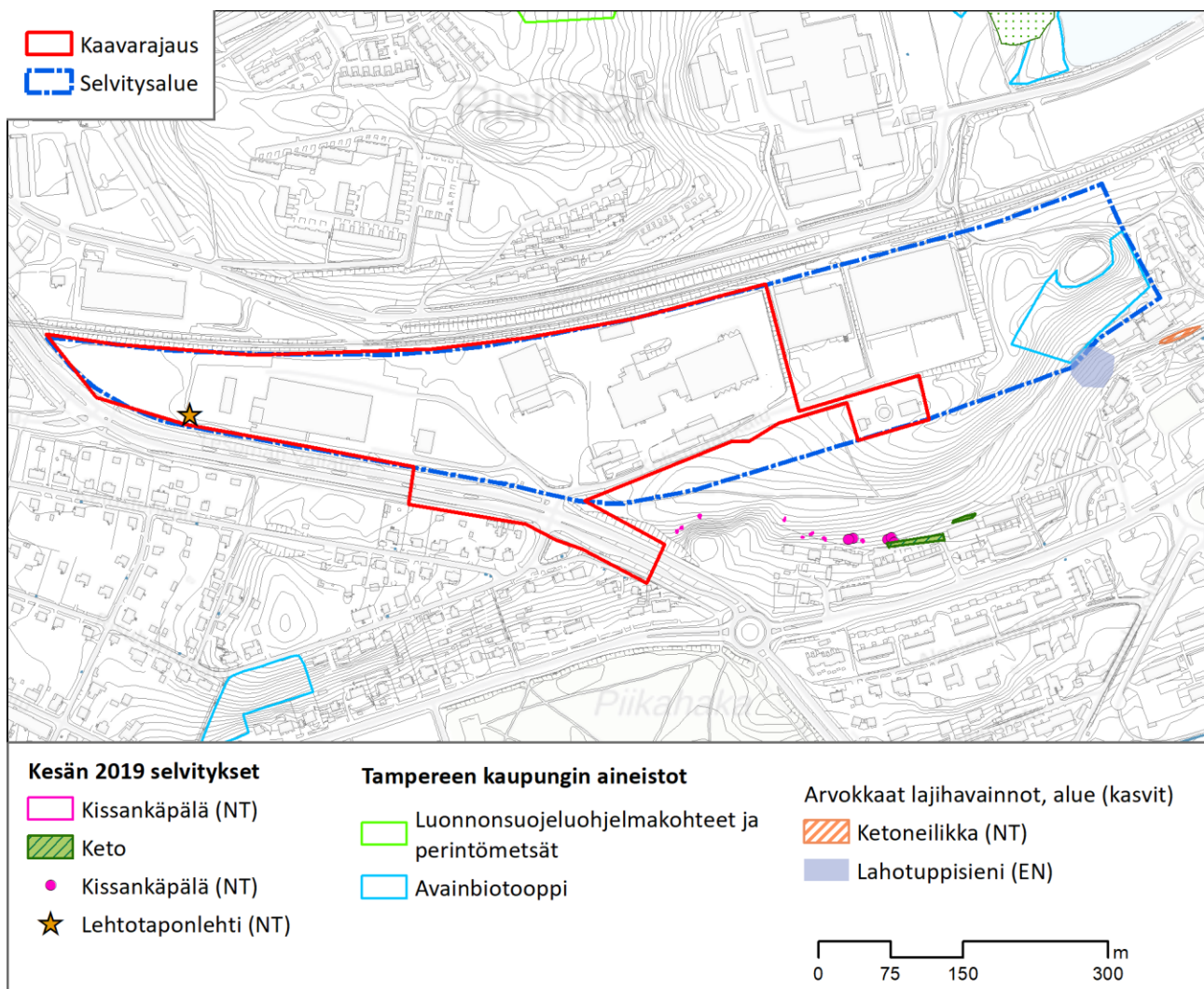
Kuva 3: Asemakaava-alueella on asfaltoituja alueita ja niitä reunustavaa piennarkasvillisuutta.

22.6.2020

Kaava-alueelle ei sijoitu kasvillisuuden arvokohteita. Alueen länsiosaan sijoittuu silmälläpidettävän (NT) lehtotaponlehden kasvupaikka, mutta koska lehtotaponlehti kasvaa Suomessa luonnonvaraisena pohjoisimmillaan pääasiassa Etelä-Hämeen litissä, Taasiajoen ja sen sivuhaarojen varsilla, lienee kaava-alueen esiintymä perua puutarhakarkulaisista.

Selvitysalueen itäosaan sijoittuu Metsäkeskuksen rajaama erityisen tärkeä elinympäristö (Tampereen kaupungin aineistoissa ”avainbiotooppi”). Kohteen eteläpuolelle sijoittuu erittäin uhanalaisen lahotuppisien vanha esiintymisalue v. 1969). Lajista ei kuitenkaan ole tehty tuoreita havaintoja alueelta ja esiintymä on todennäköisesti hävinnyt. Selvitysalueen eteläosiin ja alueen eteläpuolelle sijoittuu vanhan metsän alue ”Risuharjunpuisto” (Tampereen kaupunki 2020). Risuharjunpuisto on virkistysaluetta.

Arvokkaat kasvillisuuskohteet kaava-alueen läheisyydessä on esitetty kuvassa 4.

Kuva 4. Arvokkaat kasvillisuuskohteet kaava-alueen läheisyydessä.

22.6.2020

Kuva 5: Selvitysalueen eteläpuolella on sekapuustoista lehtomaista kangasmetsää.

Kuva 6: Selvitysalueen eteläpuolelle sijoittuvan Risuharjunpuiston harjualueen lakialueilla on kuivaa lehtoa sekä tuoretta ja kuivahkoa kangasta. Alueella kasvaa varttunutta mäntypuustoa.

22.6.2020

Kuva 7: Selvitysalueen itäreunassa esiintyy haitalliseksi vieraslajiksi luokiteltua jättiputkea (vas). Selvitysalueen eteläpuolella esiintyy kissankäpälää (NT)(oik).

4.2 Liito-oravat ja ekologiset yhteydet

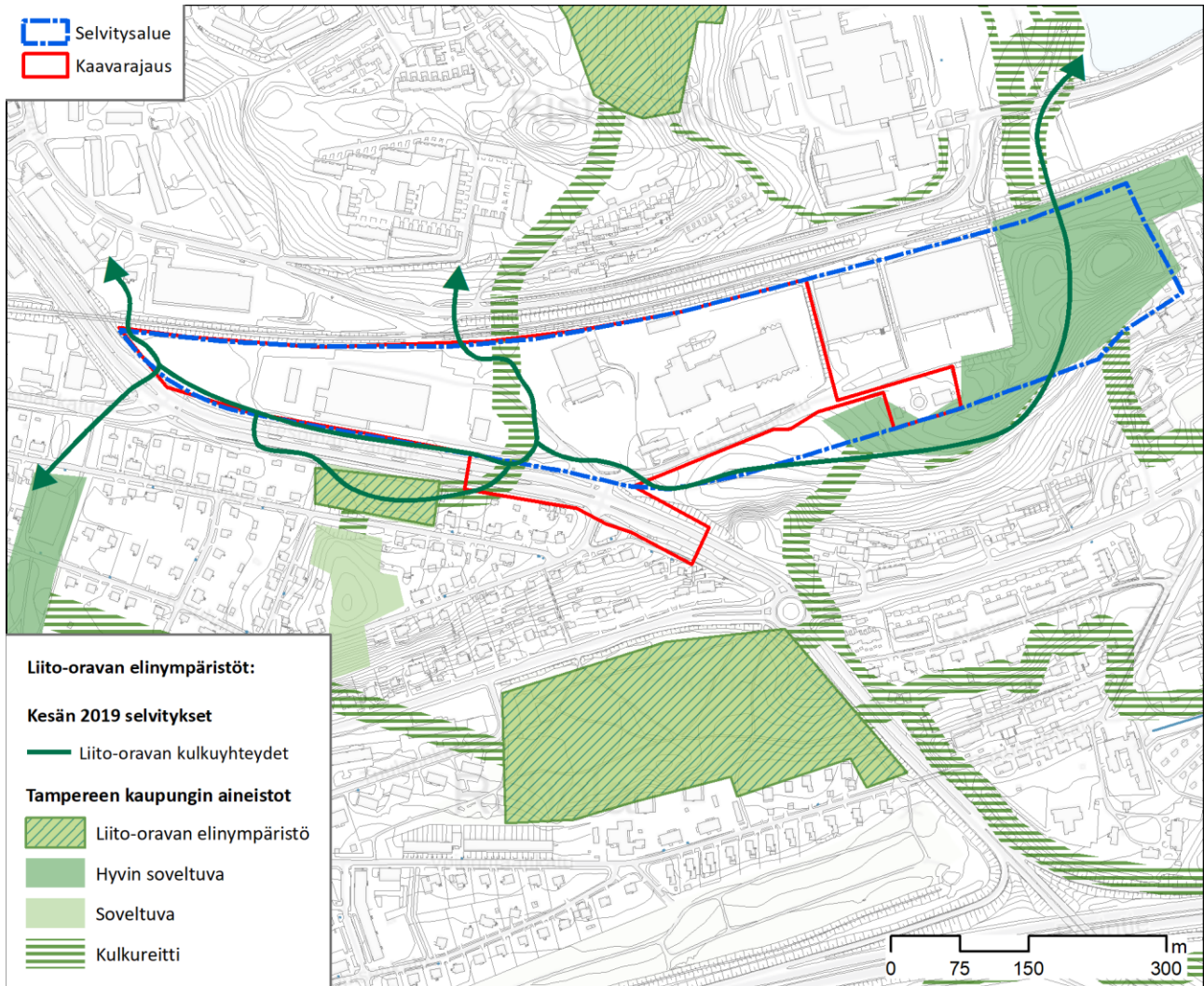
Liito-orava on luontodirektiivin liitteen IV(a) laji ja vaarantuneeksi (VU) luokiteltu laji (Hyvärinen ym. 2019). Kaava-alueella on hyvin niukasti liito-oravalle soveltuvia elinympäristöjä. Tarkastellulla kaava-alueella laajemmalla selvitysalueella on lajille sopivaa elinympäristöä alueen itäosassa. Koko selvitetyllä alueella ei havaittu kevään 2020 maastoinventoinneissa liito-oravan elinalueita tai levähdys- ja lisääntymispaikkoja.

Tampereen kantakaupungin liito-oravaselvitysten mukaan (mm. Ramboll 2016, Tampereen kaupunki 2017, Tampereen kaupunki 2020) liito-oravan asuttamia elinympäristöjä sijoittuu kaava-alueen etelä- ja pohjoispuolille. Lisäksi kaava-alueen itäpuolelle sijoittuu lajille hyvin soveltuvaa elinympäristöä, josta ei kuitenkaan löydetty liito-oravan papanoita. Liito-oravan tyypillinen elinympäristö on varttunut kuusivaltainen sekametsä, jossa on järeää puustoa, kolopuita pesä- ja piilopaikoiksi ja lehtipuita ravinnoksi. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ovat puolestaan pesintään, päivän viettoon, levähtämiseen, suojautumiseen tai ravinnon varastointiin käytettävät puut, pöntöt tai rakennusten osat. Lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin sisältyvät suojaa antavat puut ja ruokailupuut siinä laajuudessa, että yksilö voi käyttää elinpiirinsä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja menestyksekkäästi. Naarilla lisääntymispaikka ja levähdyspaikka ovat yleensä yhteneväisiä, mutta uroksille voidaan määritellä vain levähdyspaikat eli urosten käyttämät piilopaikat.

Liito-oravien tulee myös pystyä liikkumaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä mahdollisten erillisten ruokailualueiden välillä. Kulkuyhteyksinä voi olla paitsi varttuneita metsiä, myös nuoria, puustoltaan yli 10 m korkeita metsiä sekä riittävästi puita kasvavia siemenpuukuvioita, puutarhoja ja puistoalueita. Aikuiset naaraat liikkuvat vähiten, eivätkä ne urosten tavoin ylitä leveitä avoimia alueita (Nieminen & Ahola (toim.) 2017). Kaava-alueelta on jo aikaisemmissa selvityksissä tunnistettu liito-oravan liikkumisreittejä. Vuoden 2019 maastotöiden aikana liito-oravan liikkumistarpeita- ja mahdollisuuksia tarkasteltiin maastossa yksityiskohtaisemmin. Radan ylityspaikalla kaava-alueen keskiosissa vastaanottava puusto kaava-alueen puolella on hyvin

22.6.2020

matalaa (n. 10 m), ja kulkuyhteyden toimivuus tällä kohdin on epävarma. Todennäköiset liikkumisreitit on esitetty kuvassa 9 yhdessä aiempien selvitystulosten ja elinalueärajausten kanssa.

Kuva 8: Liito-oravan elinympäristöt ja kulkuyhteydet selvitysalueella ja sen ympäristössä.

4.3 Muut huomionarvoiset eläinlajit

Lähtötietojen mukaan selvitysalueelta ei ole havaintoja muista uhanalaisista, luontodirektiivin liitteen IV(a) tai muutoin harvalukuisista lajeista (Pirkanmaan ELY-keskus 2020, Lajitietokeskus 2020).

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Tämä eliöstö- ja biotooppiselvitys on laadittu Raholan radanvarsikorttelin asemakaavamuutosta varten. Selvitys perustuu kasvillisuus-, luontotyyppi - ja liito-oravakartoitukseen.

22.6.2020

Kaava-alueelle ei sijoitu edustavia uhanalaisia tai erityisen arvokkaita luontotyypppejä. Alueella kasvaa lehtotaponlehteä, joka on rauhoitettu kasvilaji ja luokiteltu valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi. Esiintymä on kuitenkin todennäköisesti lähtöisin puutarhakarkulaisista, sillä lajin tunnetut luontaiset kasvupaikat sijaitsevat huomattavasti etelämpänä.

Kaava-alueen läheisyyteen sijoittuu liito-oravan asuttamia elinympäristöjä ja alueen kautta kulkee liito-oravien kulkureittejä. Kulkureiteillä tulee säästää liito-oravan liikkumiseen soveltuvaa puustoa (yli 10 metriä korkeita puita) ja huolehtia siitä, etteivät kulkureitit katkea. Yhteyden toimivuus ei tulisi myöskään olla missään tilanteessa yhden puun varassa, vaan yhteydessä tulisi olla useampia puita, jotta vanhoja puita voidaan tarvittaessa poistaa. Puiden välisten välimatkojen ei tulisi ylittää 10-15 metriä.

LÄHTEET

Hotanen, J.P., Nousiainen, H., Mäkipää, K., Reinikainen, A., Tonteri, T. 2018: Metsätyypit -kasvupaikkaopas. Luke, Metsäkustannus. 191 s.

Huttunen, A. & Pahtamaa, T. 2002: Luontoselvitykset yleis- ja asemakaavoissa. – Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen moniste 24, Oulu.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Maanmittauslaitos 2020: Kartta-aineistot. Avoimien aineistojen tiedostopalvelu. <<https://www.maanmittauslaitos.fi/asioi-verkossa/avoimien-aineistojen-tiedostopalvelu>>

Metsäkeskus 2020: Paikkatietoaineistot. <www.metsaan.fi>

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esitelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278

Pirkanmaan ELY-keskus 2020: Hertta –eliölajit tietokanta. Aineistopyyntö 3/2020.

Ramboll 2016: Kantakaupungin liito-oravaselvitys 2016. Kantakaupungin yleiskaava 2040. Aineisto: <https://www.tampere.fi/tiedostot/l/duxFmGOGh/Liito_oravaselvitys.pdf>

Suomen Lajitietokeskus 2020: Suomen Lajitietokeskus/FinBIF. <http://tun.fi/HBF.40107> (haettu 2.4.2020).

Suomen ympäristökeskus 2020: Avoin tieto – palvelu. <<https://www.syke.fi/avointieto>>

22.6.2020

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi –kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Suomen ympäristökeskus, Ympäristöopas-sarja 109, Helsinki.

Tampereen kaupunki 2020: Oskari –karttapalvelu. <https://kartat.tampere.fi/oskari/?login=true>

Tampereen kaupunki 2020: Liito-orava osana yleiskaavan viherverkkoa. Seuranta 2017-2019. Raportti. 32 s.

Tampereen kaupunki 2017: Liito-orava osana yleiskaavan 2040 viherverkkoa 2017. Raportti, 16 s.

